

Hilversum. Stad met honderden monumenten en majestueuze bomen, aan drie zijden veilig gebufferd door bos en hei. Stad ook van eindeloze discussies. Over een gedroomde stationstoren, een verwaarloosd marktplein, vastlopend autoverkeer, een vermeend tekort aan stedelijkheid. Chris Vanderheyden, sinds zomer 2011 Hilversums stadsbouwmeester, heeft het allemaal op haar netvlies.

Het Hilversum van stadsbouwmeester Chris

verschenen in Bouwen op Ambitie, april 2012 (jaaroverzicht 2011 van Architectuur Lokaal)
copyright Carien Overdijk

Haar eerste honderd dagen in Hilversum besteedde ze aan 'praten met iedereen' en 'de stad verkennen.' Landschapsarchitect (Gent) en stedenbouwkundige (Delft) Chris Vanderheyden was niet onbekend met de Gooise hoofdstad. 'Ik kende de architectuur van Dudok en Duiker, en al sinds mijn jeugd ben ik vertrouwd met het jarenzestig-beeld, de concentratie van radio- en televisiestudio's.'

Juist de mediasector zette haar onlangs even op het verkeerde been. Vanuit haar werkkamer in het iconische raadhuis van Dudok kijkt ze uit op een kantoorgebouw. Af- en aanrijdende politieauto's lieten haar geen twijfel over de functie. Totdat 's avonds opeens een Friese vlag op het dak wapperde, in het licht van schijnwerpers. 'Ze waren daar een politieserie aan het opnemen! Flikken Leeuwarden ofzo,' lacht ze.

verrassingen

De anekdote staat niet los van haar visie op Hilversum. 'Het is een stad van verrassingen', stelt ze. 'De structuur zit niet logisch in elkaar, gebouwen staan niet waar je ze verwacht. Het raadhuis zit verstopt in een villawijk, de schouwburg en het poppodium liggen ook op vreemde plekken. En op een van mijn fietstochten stuitte ik op een doodlopend kanaal. Het staat op de kaart hoor, maar niet dat het twintig meter diep ligt.'

Hilversum kan die verrassingen beter benutten, vindt de stadsbouwmeester. 'Temeer omdat dit een mediastad is. Beeld en Geluid is een fantastisch museum, en het stikt hier van de mediamensen, programmamakers, game-ontwerpers. Maar ruimtelijk is die media-specialisatie nog niet zo sterk gekoppeld aan de stad. Er heerst nu nog teveel angst dat de creativiteit weglekt naar broedplaatsen in Amsterdam. Ik denk dat het media-imago juist de nieuwe duurzaamheid voor Hilversum is. Datgene wat je versterkt en bewaart voor latere generaties.'

gemopper

Al kort na haar aantreden leverde ze vorig jaar een bijdrage aan de Hilversumse debatavond 'Brainstorm de stad', die mede door Architectuur Lokaal werd georganiseerd. Ze pleitte er toen voor, de stad 'lief te hebben.' Het was een reactie op het gemopper dat ze tijdens haar verkenning tegenkwam. 'Mensen zeiden: dit kan niet, dat niet. De stad zou op slot zitten. Dat bestrijd ik. Natuurlijk, die monumenten staan er, en niemand zal het in zijn hoofd halen om iets op de hei te bouwen. Maar er valt zoveel te winnen.' Er rollen wat concrete suggesties over tafel, maar die ziet ze

niet graag gepubliceerd. Liever gaat ze de discussie over zulke plekken rechtstreeks met de stad zelf aan.

protocol

Als nieuwkomer en relatieve buitenstaander kan ze makkelijker ideeën lanceren, beseft ze. Anders dan sommige collega-stadsbouwmeesters is ze blij met haar positie aan de zijlijn. 'Ik ben een onafhankelijk adviseur voor het college van B&W. Ik ben er anderhalve dag per week. Het heeft geen zin als ik me met alle lopende projecten ga bemoeien en tussen de ambtenaren ga zitten. Dat is mijn rol niet. Ik adviseer het college gevraagd en ongevraagd, en dat verloopt volgens een afgesproken protocol, zodat ambtenaren niet gepasseerd worden.'

Ze wil ervoor waken dat er conflicten ontstaan. Wel heeft ze bedongen dat haar inbreng in de uiteindelijke plannen expliciet benoemd wordt, zodat de bijdrage van haar adviesfunctie zichtbaar is.

sectoraal

Het overzicht over alle plannen heeft ze wel. 'Er is hier altijd heel sectoraal en secuur gewerkt, alle benodigde informatie is voorhanden. Maar die zit vooral in nota's, vol teksten, tabellen en cijfers. De verbeelding ontbreekt. Mogelijk komt dit doordat de projectleiders allemaal uit de planologische hoek komen. Het college wil nu een meer ruimtelijke visie. Een stadsbouwmeester kan die verandering op gang brengen.'

De overdaad aan Hilversumse plannen en nota's is ook herleidbaar tot een uitzonderlijk mondige bevolking, die alle inspraakmogelijkheden benut. 'Het komt nu voor dat omwonenden de rooilijn van een belangrijk project in het centrum bepalen', stelt ze nuchter vast. 'Daar win je wel stemmen mee, maar het is niet goed voor de stad. Plannen monden uit in een pakket compromissen zonder visie. Twintig jaar later begrijpt niemand zo'n besluit nog.'

zelfbewustzijn

Dat mechanisme wil ze doorbreken. 'Ik ben vóór participatie en transparantie, maar zonder een beeldende visie blijf je praten. Ik wil de stad helpen om anders te gaan kijken, meer integraal en in beelden dus. De politiek moet een plan kunnen presenteren dat trots en zelfbewustzijn opwekt in plaats van gemopper.'

Ook hoopt ze de conserveringsdrift iets te temperen. 'Er ligt hier een dikke welstandsnota en er zijn gedetailleerde beeldkwaliteitsplannen. De te doorlopen procedures frustreren de verbeelding. Je kunt beter met een ambitienota gaan werken, om de dialoog te openen tussen opdrachtgever en architect. Je wilt toch architecten inspireren om met hun visie jouw ambitie te overtreffen?'

media-imago

Wat denkt ze te bereiken in de drie jaar van haar contract, zonder enige garantie voor een vervolg? Peinzend: 'Als ik erin slaag, in twee jaar zo'n omslag in het denken te bereiken, dan zul je dat in het derde jaar nog niet concreet terugzien. Maar dan heb ik wel een basis gelegd voor mijn opvolger.' Glimlachend: 'Eigenlijk vertrouw ik erop dat ik langer mag blijven.'

Ideeën heeft ze genoeg. In februari gaf ze een lezing aan de gemeenteraad, waarin ze bijvoorbeeld aangaf hoe de stad zijn media-imago kan verweven in stedenbouw en landschap. 'Je kunt hem zichtbaar maken in het reclamebeleid, de bewegwijzering. Breng uitzend- of ontwerpstudio's naar opvallende plekken, stel je open voor initiatieven in leegstaande panden. Laat die panden oplichten bij

zonsondergang. Zorg dat je mediaprimeurs hebt, zoals 3-D projectie of een mobiele *app* voor een rondje historisch Hilversum.'

plattegronden

Haar eerste óngevraagde advies ligt toevallig net klaar, in de vorm van een setje centrumplattegronden. Met lijnen, pijlen en arceringen heeft ze verborgen structuren in het gebied zichtbaar gemaakt. 'Kijk, ik vat het gebied op als één zone, zodat je de verbanden en de ontbrekende schakels kunt zien.' Moeiteloos motiveert ze, al aanwijzend, een aanpassingsvoorstel voor een bouwplan. 'Dat is toch veel leuker dan een nota? Mensen veren op bij zo'n beeld. Ze vinden het opeens weer spannend.'